

Dr. Ayşe Gülin GÜRALP

**Anglo-Amerikan ve Kıta Avrupası
Medenî Yargılama Hukuku
Sistemleri'ndeki Reform Çalışmaları,
Yeni Gelişmeler
ve
Türk Hukuku Bakımından
Değerlendirilmesi**

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	v
ÖNSÖZ	ix
İÇİNDEKİLER.....	xi
KISALTMALAR.....	xxxiii
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm

KITA AVRUPASI YARGILAMA SİSTEMİ VE REFORM ÇALIŞMALARI

§ 1. KITA AVRUPASI YARGILAMA SİSTEMİNE GENEL BAKIŞ	5
I. KITA AVRUPASI HUKUKU KAVRAMI.....	5
II. KITA AVRUPASI MEDENÎ YARGILAMA HUKUKU	7
A. GENEL OLARAK	7
B. TEMEL ÖZELLİKLERİ.....	9
1. Hâkimin Rolü ve Vakıaların Tespiti.....	9
2. Delillerin Açıklattırılması	10
3. Delil Olarak Kabul Edilen Vasıtalar ve Delillerin İspat Gücü	11
4. Tanık Beyanları	11
5. Bilirkişi	12
6. Ceza Kararlarının Etkisi.....	12

§ 2. ALMAN MEDENÎ YARGI SİSTEMİ VE REFORM	
ÇALIŞMALARI	12
I. YARGILAMA SİSTEMİNE GENEL BAKIŞ	12
A. MEDENÎ YARGILAMA HUKUKUNA HÂKİM	
OLAN İLKELER.....	13
B. MAHKEME TEŞKİLATI.....	13
II. YARGILAMANIN TEMEL AŞAMALARI	15
A. DAVANIN AÇILMASI	15
1. Davanın Açılmasından Önce Yerine Getirilmesi	
Gereken Gereklilikler	15
2. Davanın Açılması.....	15
B. DAVAYA CEVAP VERİLMESİ.....	16
C. DURUŞMA ÖNCESİ HAZIRLIK SAFHASI.....	17
D. DELİLLERİN TOPLANMASI.....	19
E. DURUŞMA.....	19
F. GEÇİCİ HUKUKÎ KORUMA VE ÖZEL USÛLLER	20
G. YARGILAMA MASRAFLARI.....	21
H. DURUŞMA SONRASI USÛL VE KANUN	
YOLLARI	21
III. YARGILAMA SİSTEMİNİN TEMEL SORUNLARI	24
IV. MEDENÎ YARGILAMA HUKUKUNA İLİŞKİN	
REFORM ÇALIŞMALARI	27
A. GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE REFORM	
ÇALIŞMALARI.....	27
B. 2001 REFORMU.....	29
C. ÇEKİŞMESİZ YARGI REFORMU	34
§ 3. AVUSTURYA MEDENÎ YARGI SİSTEMİ VE REFORM	
ÇALIŞMALARI	36
I. YARGILAMA SİSTEMİNE GENEL BAKIŞ	36
A. GENEL OLARAK.....	36
B. MAHKEME TEŞKİLATI.....	37

II. YARGILAMANIN TEMEL AŞAMALARI	38
A. DAVANIN AÇILMASINDAN ÖNCE YERİNE GETİRİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR.....	38
B. DAVANIN AÇILMASI	39
C. DAVAYA CEVAP VERİLMESİ	39
D. DURUŞMA ÖNCESİ HAZIRLIK SAFHASI.....	40
E. YARGILAMA SAFHASI VE GÖZE ÇARPAN ÖZELLİKLERİ.....	41
F. GEÇİCİ HUKUKİ KORUMA VE ÖZEL USÛLLER	43
G. DURUŞMA SONRASI UYGULAMALAR VE KANUN YOLLARI	43
H. YARGILAMA MASRAFLARININ YÜKLETİLMESİ.....	45
III. YARGILAMA SİSTEMİNİN TEMEL SORUNLARI	45
IV. MEDENÎ YARGILAMA HUKUKUNA İLİŞKİN REFORM ÇALIŞMALARI.....	46
A. GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE REFORM ÇALIŞMALARI.....	46
B. 2002 TARİHLİ MEDENÎ USÛL DEĞİŞİKLİĞİNE İLİŞKİN KANUN: İLK DERECE YARGILAMASININ HIZLANDIRILMASI.....	50
1. Genel Olarak	50
2. Hâkim ile Taraflar Arasında Davanın Maddî ve Hukukî Boyutlarına İlişkin Olarak Erken Aşamalarda Yapılan Tartışmalar	51
3. İlk Derece İlçe Mahkemeleri Tarafından Verilen Ödemeye İlişkin Kararların, Asliye Mahkemeleri Tarafından da Verilebilmesine İmkân Tanınması	52
4. Tarafların Yokluğu.....	52
C. SON YIRMİ YILDA KANUN YOLLARI İLE İLGİLİ OLARAK YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER: BÖLGE YÜKSEK MAHKEMELERİNE VE YÜKSEK MAHKEME'YE ERİŞİM	53

1. Genel Olarak	53
2. Çekişmesiz Yargı	54
3. İstatistiksel Değerlendirme.....	55
§ 4. İSVİÇRE MEDENÎ YARGI SİSTEMİ VE REFORM ÇALIŞMALARI	56
I. YARGILAMA SİSTEMİNE GENEL BAKIŞ	56
A. KANTONAL MAHKEME TEŞKİLATI	57
1. Sulh mahkemeleri	57
2. Ticaret mahkemeleri	58
3. Özel mahkemeler	58
4. Kanton yüksek mahkemesi.....	58
5. Temyiz mahkemesi	58
6. Federal Mahkeme.....	59
B. KANTONAL YARGILAMANIN GÖZE ÇARPAN ÖZELLİKLERİ	59
II. KANTONAL YARGILAMANIN TEMEL AŞAMALARI.....	60
A. DAVANIN AÇILMASINDAN ÖNCE YERİNE GETİRİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR.....	60
B. DAVANIN AÇILMASI.....	61
C. CEVAP VE SAVUNMA	62
D. DURUŞMA ÖNCESİ HAZIRLIK SAFHASI.....	62
E. ARA OTURUMLAR VE DURUŞMA.....	64
1. Yazılı Yargılama Usûlü	64
2. Basit Yargılama Usûlü (summarisches Verfahren)	65
F. GEÇİCİ HUKUKİ KORUMA VE ÖZEL USÛLLER	65
G. DURUŞMA SONRASI USÛLLER, İŞLEMLER VE KANUN YOLLARI	66
H. YARGILAMA MASRAFLARI.....	66
III. YARGILAMA SİSTEMİNİN TEMEL SORUNLARI	67
A. YARGILAMA SÛRESİ	67

B. MAHKEMELERİN GECİKMEYE VE İŞ YÜKÜNE TEPKİSİ.....	67
C. YARGILAMA MASRAFLARI.....	68
D. KANUN YOLU SORUNU	68
E. SİSTEMDE BELLİ BİR PLANA BAĞLI OLMAKSIZIN YAPILAN DEĞİŞİKLİKLERİN YARATTIĞI SORUNLAR	69
IV. MEDENÎ YARGILAMA HUKUKUNA İLİŞKİN YEKNESAKLAŞTIRMA VE REFORM ÇALIŞMALARI	70
A. YEKNESAKLAŞTIRMA ÇALIŞMALARI.....	70
B. YENİ FEDERAL HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNU'NUN ÖZELLİKLERİ.....	72
C. YENİ FEDERAL HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNU'NUN KAPSAMI	74
1. Basit Yargılama Usûlü (summarisches Verfahren)	74
2. Olağan Yargılama Usûlü (ordentliches Verfahren) ve Basitleştirilmiş Yargılama Usûlü (vereinfachtes Verfahren)	75
3. Hâkimin Soru Hakkı.....	76
4. Kanun Yolları	76
5. İspat Hukuku.....	78
6. Yargılama Giderleri ve Adli Yardım.....	78
7. Çekişmesiz Yargı	79
8. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları	79
9. İcra Hukuku'nun Medenî Usûl Hukuku ile Uyumlaştırılması.....	80
§ 5. HOLLANDA MEDENÎ YARGI SİSTEMİ VE REFORM ÇALIŞMALARI	80
I. YARGILAMA SİSTEMİNE GENEL BAKIŞ	80
A. ADLİ YARGI TEŞKİLATI.....	80
B. ÇEKİŞMELİ VE ÇEKİŞMESİZ YARGI	82
C. VEKİL İLE TEMSİL ZORUNLULUĞU.....	82

D. ADLİ YARDIM.....	82
II. YARGILAMANIN TEMEL AŞAMALARI	83
A. DAVANIN AÇILMASINDAN ÖNCE YERİNE GETİRİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR.....	83
B. DAVANIN AÇILMASI VE YARGILAMA.....	83
C. CEVAP VERİLMESİ	84
D. DURUŞMA ÖNCESİ HAZIRLIK.....	84
E. ARA OTURUMLAR VE DURUŞMA.....	85
F. GEÇİCİ HUKUKİ KORUMA VE ÖZEL USÛLLER	85
G. KARAR VE KANUN YOLLARI	86
H. YARGILAMA MASRAFLARI	87
III. YARGILAMA SİSTEMİNİN TEMEL SORUNLARI	87
IV. MEDENÎ YARGILAMA HUKUKUNA İLİŞKİN REFORM ÇALIŞMALARI	88
A. GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE REFORM ÇALIŞMALARI	88
B. 2002 REFORMU	90
1. Hızlandırılmış Usûl.....	90
2. Belirli Süreler.....	91
3. 2002 Tarihli Reforma İlişkin Kanun Tasarısı'nda Yer Alan Temel Prensipler.....	92
a. Yargılamanın Basitleştirilmesi.....	92
b. Formalitelerin Azaltılması	93
c. Hâkim-Taraf İlişkisinin Modernleştirilmesi.....	94
d. Yargılamada Etkinliğin Sağlanması.....	94
e. Medenî Yargılama Hukukunun Yeknesaklaştırılması.....	95
4. 2002 Reformu'nun Ortaya Koyduğu Sonuç.....	95
C. 2005 REFORMU	97
D. HOLLANDA MEDENÎ YARGISI'NDA YENİ BİR YAKLAŞIM	97

---

§ 6. İTALYA MEDENÎ YARGI SİSTEMİ VE REFORM ÇALIŞMALARI	98
I. YARGILAMA SİSTEMİNE GENEL BAKIŞ	98
A. GENEL OLARAK	98
B. YARGILAMANIN BAZI ÖZELİKLERİ.....	100
1. Davanın Taraflarca Yönetilmesi.....	100
2. Birden Çok Ara Oturum ve Yazılı Delil.....	100
3. Tarafların Eşitliği ve Hâkimlerin Bağımsızlığı	101
C. MAHKEME TEŞKİLATI.....	101
II. YARGILAMANIN TEMEL AŞAMALARI	102
A. DAVANIN AÇILMASINDAN ÖNCE YERİNE GETİRİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR.....	102
B. DAVANIN AÇILMASI VE CEVAP VERİLMESİ.....	103
C. DURUŞMA ÖNCESİ HAZIRLIK SAFHASI VE ARA OTURUMLAR.....	104
D. ÖZEL USÛLLER	105
E. DURUŞMA SONRASI SAFHA VE KANUN YOLLARI	105
F. YARGILAMA MASRAFLARININ YÜKLETİLMESİ.....	105
III. YARGILAMA SİSTEMİNİN TEMEL SORUNLARI	105
IV. MEDENÎ YARGILAMA HUKUKUNA İLİŞKİN REFORM ÇALIŞMALARI	107
A. 90'LI YILLARDA YARGILAMA REFORMLARI.....	107
B. MEVCUT DURUM	109
C. MEVCUT VE YAPILMASI BEKLENEN REFORMLAR.....	110
§ 7. İSPANYA MEDENÎ YARGI SİSTEMİ VE REFORM ÇALIŞMALARI	112
I. YARGILAMA SİSTEMİNE GENEL BAKIŞ	112
A. MAHKEME TEŞKİLATI.....	113

B. YENİ YARGILAMA KANUNU İLE GETİRİLEN BAŞLICA DEĞİŞİKLİKLER.....	114
C. MEDENÎ YARGILAMA HUKUKUNA HAKİM OLAN İLKELER	115
II. YARGILAMANIN TEMEL AŞAMALARI	116
A. DAVANIN AÇILMASI	116
1. Davanın Açılmasından Önce Yerine Getirilmesi Gereken Hususlar.....	116
2. Formaliteler	117
3. Davanın Açılması.....	117
B. DAVAYA CEVAP VERİLMESİ.....	119
C. DURUŞMA ÖNCESİ HAZIRLIK.....	119
1. Düzenleyici Kurallar ve Kararlar.....	119
2. Delillerin Toplanması	120
D. ARA OTURUMLAR VE DURUŞMA.....	120
E. GEÇİCİ HUKUKİ KORUMA TEDBİRLERİ.....	122
F. DURUŞMA SONRASI USÛL VE KANUN YOLLARI	122
III. YARGILAMA SİSTEMİNİN TEMEL SORUNLARI	123
A. HAKİM SAYISININ YETERSİZLİĞİ	123
B. PERSONEL VE KAYNAK YETERSİZLİĞİ.....	123
C. YARGILAMA MEVZUATININ TABİATI.....	124
IV. MEDENÎ YARGILAMA HUKUKUNA İLİŞKİN REFORM ÇALIŞMALARI	124
A. REFORM ÇALIŞMALARI	124
B. 7 OCAK 2000 TARİHLİ MEDENÎ USÛL KANUNU'NUN (LEC) KAPSAMI	125
1. Kanun'un İçeriği ve Özellikleri.....	126
2. Usûlün Basitleştirilmesi	128
3. Usûlî Ön Şartlar ve Davanın Usûlden Reddedilmesi	129
4. İstinaf Sisteminin Rasyonalizasyonu.....	130

---

5. Alacakların Korunması	130
6. Geçici Hukuki Koruma Sisteminin Rasyonalizasyonu.....	130
7. Yeni Kanun'un Değerlendirilmesi.....	131
a. Medenî Usûl Kanunu: Uygulama Üzerine Genel Düşünceler.....	131
b. Yeni Kanun'un Olumlu ve Olumsuz Sonuçlarının Ortaya Konulması.....	132
§ 8. JAPONYA MEDENÎ YARGI SİSTEMİ VE REFORM ÇALIŞMALARI	134
I. YARGILAMA SİSTEMİNE GENEL BAKIŞ	134
II. YARGILAMANIN TEMEL AŞAMALARI	136
A. DAVANIN AÇILMASINDAN ÖNCE YERİNE GETİRİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR.....	136
B. DAVANIN AÇILMASI USÛLÜ	136
C. DAVAYA CEVAP	137
D. DURUŞMA ÖNCESİ YARGILAMA SAFHASI	137
1. Ara Oturumlar.....	138
2. Hazırlık Oturumları	139
E. LAYİHALAR	139
F. DELİLLERİN TOPLANMASI.....	139
G. DURUŞMA SONRASI USÛL VE KANUN YOLLARI	141
H. YARGILAMA MASRAFLARI	142
III. YARGILAMA SİSTEMİNİN TEMEL SORUNLARI VE MEDENÎ YARGILAMA HUKUKUNA İLİŞKİN REFORM ÇALIŞMALARI	142
A. YENİ MEDENÎ USÛL KANUNU'NUN YAPISI	143
1. Duruşma Öncesi Hazırlık Safhasının (Ön Tahkikat) Oluşturulması	144
2. Delillerin Belirlenmesi ve Hazırlanması Metodlarının Geliştirilmesi	146

3. Basit Usûlün Uygulandığı Mahkemelerde Küçük Talepler Yargılama Usûlünün Oluşturulması	147
4. Temyize Başvurunun Sınırlandırılması	148
B. JAPON MEDENÎ USÛL KANUNU'NDA 2003 YILINDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER	149
1. Görevli Bilirkişi	149
2. “Yargılamanın Planlanması” Zorunluluğuna İlişkin Değişiklik	149
3. “Dava Açılmadan Önce Delillerin Açıklattırılması” Tedbirlerinin Düzenlenmesi	150
C. BEKLENTİLER VE SONUÇ	150
§ 9. KITA AVRUPASI MEDENÎ YARGILAMA SİSTEMİ BAKIMINDAN GENEL DEĞERLENDİRME.....	152
I. MEVCUT SORUNLAR.....	152
II. SON REFORMLARDAKİ TEMEL NOKTALAR	154

İkinci Bölüm

ANGLO-AMERİKAN YARGILAMA SİSTEMİ VE REFORM ÇALIŞMALARI

§ 10. ANGLO-AMERİKAN MEDENÎ YARGI SİSTEMİNE GENEL BAKIŞ	159
I. ANGLO-AMERİKAN HUKUKU KAVRAMI.....	159
II. ANGLO-AMERİKAN MEDENÎ YARGILAMA HUKUKUNUN GENEL ÖZELLİKLERİ.....	160
A. GENEL OLARAK.....	160
B. ANGLO-AMERİKAN MEDENÎ YARGILAMASININ ÖZELLİKLERİ	162
1. Taraf Hâkimiyeti.....	162
2. Hâkimin Rolü	162
3. Ön Yargılama ve Duruşma	163

4. İlk Derece Hâkimlerinin Seçimi ve Uzmanlığı	166
5. Hukukun Kaynakları	167
6. Bilirkişi Tanık (Expert Witness)	168
7. Ceza Kararlarının Etkisi.....	168
8. Masrafların Yükletilmesi	168
C. ANGLO-AMERİKÂN SİSTEMİ MEDENÎ YARGILAMASI VE ADALETE ERİŞİM.....	169
§ 11. İNGİLTERE MEDENÎ YARGI SİSTEMİ VE REFORM ÇALIŞMALARI	171
I. YARGILAMA SİSTEMİNE GENEL BAKIŞ	171
A. GENEL OLARAK	171
B. MEDENÎ YARGILAMA HUKUKUNA HAKİM OLAN İLKELER.....	173
C. HUKUK MAHKEMELERİ TEŞKİLÂTI	173
1. İlçe mahkemeleri (County Court)	174
2. Asliye mahkemeleri (High Court)	175
3. Temyiz Mahkemesi (Court of Appeals).....	177
4. Heyetler (Tribunals).....	177
II. YARGILAMANIN TEMEL AŞAMALARI	178
A. DAVANIN AÇILMASI.....	178
B. DAVANIN TEMEL BASAMAKLARI	179
1. Dava Formunun Hazırlanması (Issue Of a Claim Form)	179
2. Tebligat (Service of Process)	179
3. İddia ve Savunmalar (Statements of Case).....	180
4. Davanın Görüleceği Yargılama Usûlünün ve Dava Yönetimi Usûlünün Belirlenmesi (Track Allocation) ..	181
a. Küçük Talepler Yargılama Usûlü (Small Claims Track)	182
b. Seri Yargılama Usûlü (Fast Track)	183
c. Çok Yönlü Yargılama Usûlü (Multi-Track).....	184
5. Ön Yargılama Safhası.....	185

a. Tahkikat	185
b. Delillerin Toplanması	186
aa. Delillerin Açıklattırılması ve İkamesi (Disclosure of Evidences)	186
bb. Delillerin Teati Edilmesi (Exchange of Evidence)	188
c. Duruşma Listesine Alınma (Listing for Trial)	188
6. Duruşma (Trial)	189
7. Geçici Hukukî Koruma Tedbirleri ve Özel Usûller	189
8. Duruşma Sonrası Usûl İşlemleri ve Kanun Yolu (Post-Trial Proceedings, Applications and Appeals) ...	191
9. Masrafların Yükletilmesi (assessment of costs)	192
III. YARGILAMA SİSTEMİNİN TEMEL SORUNLARI	193
A. GENEL OLARAK	193
B. SORUNLAR VE NEDENLERİ	195
1. İdeal Sistem	195
2. Sorunlar	196
a. Genel Olarak	196
b. Taraf Hâkimiyeti (Adversarial) Sistemi	196
c. Dava Masrafları	197
d. Gecikme	198
e. Karmaşıklık	198
IV. MEDENÎ YARGILAMA HUKUKUNA İLİŞKİN REFORM ÇALIŞMALARI	199
A. REFORM'UN TEMEL ÖZELLİKLERİ	199
B. REFORM İLE GETİRİLEN ÇÖZÜMLER	201
1. Yargısal Dava Yönetimi (Judicial Case Management)	201
2. Hâkim Olan Amaç (Overriding Objective)	201
3. Yaptırımlar	202
4. Oranlılık	202
5. Tek Usûl Kanunu	203
6. Dava Yoluna Gidilmesinin Önlenmesi	204

7. Medenî Yargılama Kültüründe Değişim	205
C. YENİ USÛL KURALLARI (CPR) VE REFORM'UN BAŞARISI	205
1. Yeni Usûl Kuralları'nın (CPR) Getirdikleri.....	205
a. İlk Derecede Üç Aşamalı Sistem	206
b. Yargısal Dava Yönetimi.....	206
c. Belgelere Dayalı Delil Açıklaması ve İkamesinin Sınırlandırılması.....	206
d. Delillerin Sınırlandırılması	206
e. Temyiz.....	207
f. Müşterek Şekilde Tayin Edilmiş Bilirkişi (Single Joint Expert)	207
g. Sulh Teklifi	207
h. Alternatif Uyuşmazlık Çözümü (ADR)	207
2. Yeni Usûl Kuralları'nın (CPR) Değerlendirilmesi	208
3. Reformun Başarısı.....	209
a. Lord Woolf'un Araştırması ile Vaadedilenler	209
b. Reformun İşleyebilirliği.....	210
c. Reformun İşleyişine Dair Bulgular	212
D. REFORM'A KARŞI GÖRÜŞLER	215
V. MEDENÎ YARGILAMANIN HALİHAZIR DURUMU	218
A. GENEL OLARAK	218
B. İNGİLTERE'DE USÛL DEĞİŞİKLİKLERİNE İLİŞKİN YOĞUN DÖNEM: 1996-2007.....	218
C. İNGİLİZ MEDENÎ YARGISINDA ADLÎ ETKİNİN AZALMASI	219
1. İlk Derece Hâkiminin Yetkileri	219
2. Usûl Sisteminin Bütünü İçinde Adlî Etki.....	219
3. Alternatif Etkiler	220
§ 12. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ MEDENÎ YARGI SİSTEMİ VE REFORM ÇALIŞMALARI.....	222
I. YARGILAMA SİSTEMİNE GENEL BAKIŞ	222
A. YARGILAMANIN FARKLI ÖZELLİKLERİ.....	224

1. Jürili Duruşmalar	224
2. Federal Medenî Usûl Kuralları (“FRCP”).....	225
3. Delil Keşfi (Discovery) ve Delillerin Açıklattırılması (Disclosure)	225
4. Ön Yargılama Safhası (Pre-trial).....	226
5. Masrafların Yükletilememesi.....	227
B. MAHKEME TEŞKİLÂTI	227
II. YARGILAMANIN TEMEL AŞAMALARI	229
A. KANUNİ GEREKLİLİKLER.....	229
B. DAVA EHLİYETİ.....	229
C. ÖN YARGILAMA SAFHASI.....	230
1. Davanın Açılması.....	230
2. Davaya Cevap Verilmesi	231
3. Ön Yargılama (Pre-trial)	232
4. Delil Keşfi –Tahkikat (Discovery).....	233
D. DURUŞMA (TRIAL)	234
E. DURUŞMA SONRASI USÛLLER VE KANUN YOLLARI	236
F. MASRAFLARIN YÜKLETİLEMESİ	237
III. YARGILAMA SİSTEMİNİN TEMEL SORUNLARI	237
A. MASRAF.....	237
B. GECİKME	238
IV. MEDENÎ YARGILAMA HUKUKUNA İLİŞKİN REFORM ÇALIŞMALARI	239
A. 1990 TARİHLİ ADLİ YARGI REFORMU KANUNU.....	240
B. ADLİ YARGI REFORMU KANUNU’NUN ETKİLERİ.....	243
C. 2000 YILI DEĞİŞİKLİKLERİ	243
D. YAPILAN DEĞİŞİKLİKLERİN SONUÇLARI.....	244

---

§ 13. AVUSTRALYA MEDENÎ YARGI SİSTEMİ VE REFORM ÇALIŞMALARI	245
I. MEDENÎ YARGILAMA SİSTEMİNE GENEL BAKIŞ.....	245
A. FEDERAL YARGI TEŞKİLATI.....	245
B. MAHKEME TEŞKİLÂTI.....	246
II. YARGILAMANIN TEMEL AŞAMALARI	246
A. YARGILAMANIN BAŞLATILMASI	246
B. KANUNİ GEREKLİLİKLER.....	247
C. DAVANIN AÇILMASI.....	247
D. DAVAYA CEVAP VERİLMESİ.....	248
E. ÖN YARGILAMA SAFHASI.....	248
1. Düzenleyici Kurallar ve Kararlar (Administrative Rulings, Scheduling Orders)	248
2. Delillerin Toplanması	249
3. Delil Keşfi –Tahkikat (Discovery).....	249
F. DURUŞMA.....	250
G. DURUŞMA SONRASI USÛL VE KANUN YOLU.....	250
III. YARGILAMA SİSTEMİNİN TEMEL SORUNLARI	251
A. GENEL OLARAK.....	251
B. MEDENÎ YARGILAMA VE DAVA YÖNETİMİNE İLİŞKİN REFORMLAR.....	253
C. REFORMLARIN SONUÇLARI.....	257
§ 14. ANGLO-AMERİKAN MEDENÎ YARGILAMA SİSTEMİ BAKIMINDAN GENEL DEĞERLENDİRME.....	258
I. MEVCUT SORUNLAR.....	258
II. SON REFORMLARDAKİ TEMEL NOKTALAR	259

Üçüncü Bölüm
MEDENÎ YARGI ALANINDA
ULUSLARÜSTÜ GELİŞMELER

§ 15. AVRUPA BİRLİĞİ'NDEKİ GELİŞMELER	261
I. AVRUPA BİRLİĞİ İÇİNDEKİ ÇALIŞMALARIN KISA TARİHÇESİ	261
II. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE MEDENÎ YARGILAMA HUKUKUNU YEKNESAKLAŞTIRMA ÇALIŞMALARI	265
A. GENEL OLARAK	265
B. AMSTERDAM ANTLAŞMASI'NDAN ÖNCE AVRUPA MEDENÎ YARGILAMA HUKUKU	267
C. AMSTERDAM ANTLAŞMASI	269
1. Genel Olarak	269
2. Hazırlanan Hukuki Belgeler	271
3. Avrupa Medenî Yargılama Hukukunun Yeknesaklaştırılması Çalışmaları	273
a. Tebligat	274
b. Delillerin Elde Edilmesi	275
4. Amsterdam Antlaşması ve Sonrası	278
5. Avrupa Medenî Yargılamasında Halihazır Durum	280
a. Avrupa İcra Emri (21 Nisan 2004 tarihli ve 805/2004 sayılı Tüzük)	280
b. Avrupa Ödeme Emri (Ödeme Usûlüne İlişkin Avrupa Emri 1896/2006 Sayılı Tüzük) ve Avrupa Küçük Talepler Usûlü (861/2007 Sayılı Tüzük) ...	281
aa. Genel Olarak	281
bb. Avrupa Ödeme Emri (Ödeme Usûlüne İlişkin Avrupa Emri 1896/2006 Sayılı Tüzük)	283
cc. Avrupa Küçük Talepler Usûlü (861/2007 Sayılı Tüzük)	285
6. Avrupa Konvansiyonu	286

D. AVRUPA MEDENÎ USÛL MODEL KANUNU ÇALIŞMASI	287
E. AVRUPA BİRLİĞİ POLİTİKASI OLARAK ADALETE ERİŞİM.....	289
§ 16. AVRUPA KONSEYİ'NDEKİ GELİŞMELER	290
§ 17. AMERİKÂN HUKUK ENSTİTÛSÜ (ALİ) VE ÖZEL HUKUKUN YEKNESAKLAŞTIRILMASINA İLİŞKİN ULUSLARARASI ENSTİTÛ'NÜN (UNIDROIT) ULUSLARÖTESİ HUKUK USÛLÜ PRENSİPLERİNE İLİŞKİN ÇALIŞMALARI	294
I. YARGILAMA HUKUKUNUN ULUSLARARASI UYUMLULAŞTIRILMASI	294
II. AMERİKÂN HUKUK ENSTİTÛSÜ'NÜN (ALİ) ÇALIŞMALARI.....	296
III. ÖZEL HUKUKUN YEKNESAKLAŞTIRILMASINA İLİŞKİN ULUSLARARASI ENSTİTÛ'NÜN (UNIDROIT) İŞBİRLİĞİ.....	298
A. GENEL OLARAK.....	298
B. HAZIRLIK AŞAMASINDA PRENSİP VE KURALLARA YAPILAN ELEŞTİRİLER	300
C. HAZIRLIK AŞAMASINDA PRENSİP VE KURALLARA İLİŞKİN OLARAK ÖNE SÜRÜLMÜŞ OLAN İHTİRAZÎ KAYITLAR.....	301
IV. PRENSİP VE KURALLARIN AMACI	301
V. PRENSİP VE KURALLARIN KAPSAMI, UYGULAMA ALANI VE İÇERİĞİ.....	303
VI. PRENSİP VE KURALLARIN TANINMASI.....	304
§ 18. ULUSAL SEVİYELERDE VE AVRUPA BİRLİĞİ SEVİYESİNDE REFORMLARDA TEMEL ANLAYIŞ	305
I. GENEL OLARAK.....	305
II. YARGILAMA REFORMLARINA İLİŞKİN TESPİTLER.....	307
III. ADALETE ERİŞİM YA DA DAVA KÜLTÜRÜ	308

Dördüncü Bölüm
MEDENÎ YARGILAMA SİSTEMLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI

§ 19. YARGILAMA SİSTEMLERİNİN YAPISI İLE SİSTEMLER ARASINDAKİ FARKLILIK VE BENZERLİKLER.....	311
I. YARGILAMA HUKUKUNDA TEMEL MODELLER.....	311
A. DURUŞMA MODELİ (TRIAL MODEL)	312
B. İTALYAN-KANONİK MODEL (ITALIAN- CANONICAL MODEL).....	313
C. ANA OTURUM MODELİ (MAIN HEARING MODEL).....	314
II. TEMEL MODELLERİN KISA GEÇMİŞİ	315
III. YARGILAMA HUKUKLARININ TEMEL BENZERLİKLERİ	316
IV. YARGILAMA SİSTEMLERİ ARASINDAKİ FARKLILIKLAR	317
§ 20. KITA AVRUPASI İLE AMERİKAN MEDENÎ YARGI SİSTEMLERİNİN YAKINLAŞMASI.....	320
I. GENEL OLARAK.....	320
II. UYUM VE YAKINLAŞMA	320
A. MEDENÎ YARGININ AMAÇ VE ROLÜNDE ve MEDENÎ YARGI KURUMLARINDA UYUM VE YAKINLAŞMA	320
1. Medenî Yargının Amaç ve Rolünde Uyum ve Yakınlaşma.....	320
2. Medenî Yargı Kurumlarında Uyum ve Yakınlaşma.....	322
B. SİSTEMLER ARASINDAKİ UYUM VE YAKINLAŞMA BELİRTİLERİ.....	324
1. Amerika'da Hâkimin Değişen Rolü.....	324
2. Avrupa'da Vakıa Tespitine (Fact Discovery) İlişkin Denemeler.....	326

---

§ 21. MEDENÎ YARGILAMA SORUNLARINA VE REFORM ÇALIŞMALARINA GENEL BAKIŞ VE DEĞERLENDİRME.....	327
I. KITA AVRUPASI MEDENÎ YARGILAMA SİSTEMLERİ VE ANGLO-AMERİKAN MEDENÎ YARGILAMA SİSTEMLERİNE İLİŞKİN SORUNLARA VE ÇÖZÜM ARAYIŞLARINA GENEL BAKIŞ.....	327
A. GENEL OLARAK MEDENÎ YARGI SİSTEMLERİNDE SORUNLAR VE GELİŞMELER	327
B. MEDENÎ YARGI SİSTEMLERİNDE REFORM HAREKETLERİ.....	330
II. REFORM HAREKETLERİNİN ORTAYA KOYDUĞU SONUÇLAR	333
A. YARGILAMA SİSTEMLERİNİN UYUM VE YAKINLAŞMASI	334
B. REFORM HAREKETLERİNDE EĞİLİMLER VE İZLENEN POLİTİKA.....	336
C. HAKİM VE YARGILAMANIN RİTMİ	337
D. İKİ AŞAMALI YARGILAMA EĞİLİMİ	338
E. HAZIRLIK AŞAMASI VE HAKİMİN AKTİF ROLÜ.....	339
F. TARAFLARIN ELİNDE BULUNAN BELGE VE BİLGİLERİN AÇIKLATILMASI VE DELİL KEŞFİ (DISCOVERY) USÛLLERİNİN YAYILMASI..	341
G. YARGILAMA REFORMLARI VE BAROLARIN ROLÜ.....	344
H. KAYNAKLARIN RASYONALİZASYONU VE MODERNLEŞTİRİLMESİ.....	345
I. TEMYİZ	346
J. YARGILAMA REFORMLARI VE ULUSLARÖTESİ VE ULUSLARÜSTÜ YARGILAMA	348

Beşinci Bölüm
TÜRKİYE BAKIMINDAN
DEĞERLENDİRME

§ 22. TÜRK MEDENÎ YARGILAMA SİSTEMİNE GENEL BAKIŞ	351
I. CUMHURİYET ÖNCESİ DÖNEM.....	351
II. CUMHURİYET DÖNEMİNE GEÇİŞ SÜRECİ.....	353
III. BUGÜNKÜ MEDENÎ YARGILAMA SİSTEMİMİZE	
GENEL BAKIŞ	355
A. GENEL OLARAK.....	355
B. YARGILAMANIN TEMEL AŞAMALARI	355
1. Davanın Açılması ve Cevap	355
2. Tahkikat Aşaması ve Sözlü Yargılama	356
3. Hükmün Verilmesi	357
4. Kanun Yolları	358
§ 23. TÜRK MEDENÎ YARGILAMA HUKUKUNDAKİ TEMEL	
SORUNLAR VE REFORM ÇALIŞMALARI.....	359
I. GENEL OLARAK TÜRK MEDENÎ YARGILAMA	
HUKUKUNUN SORUNLARI.....	359
A. MEDENÎ YARGILAMA HUKUKUNUN TEMEL	
SORUNLARI.....	359
B. YARGININ KALİTESİ.....	365
II. REFORM ÇALIŞMALARI VE ÇÖZÜM ARAYIŞLARI.....	366
A. GENEL OLARAK.....	366
B. REFORM ÇALIŞMALARI VE HUKUK	
YARGILAMASINDA ÇÖZÜM ARAYIŞLARI.....	367
1. Genel Olarak	367
2. Yapılan Kanun Değişiklikleri.....	368
3. Hukuk Usûlünde Çözüm Arayışları.....	371
4. Yargı Reformu Stratejisi 2009	374
a. Hazırlanma Süreci	374

b. Yargı Reformu Stratejisi Taslağının İçerdiği Amaçlar ve Eylem Planı.....	375
§ 24.DÜNYADAKİ GELİŞMELER ÇERÇEVESİNDE	
TÜRK MEDENİ YARGILAMA SİSTEMİNİN	
DEĞERLENDİRİLMESİ.....	376
I. GENEL OLARAK.....	376
II. HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNU	
TASARILARI VE GETİRDİKLERİ.....	377
A. YENİ BİR USÛL KANUNU TASARISI	
HAZIRLANMASI SEBEPLERİ.....	377
B. HUKUK MUHAKEMELERİ TASARISI'NDA	
ESAS ALINAN İLKELER.....	380
C. GENEL OLARAK 2008 TARİHLİ HUKUK	
MUHAKEMELERİ KANUNU TASARISI İLE	
GETİRİLEN YENİLİKLER.....	381
D. 2008 TARİHLİ HUKUK MUHAKEMELERİ	
KANUNU TASARISI VE TASARI'NIN	
MECLİSE SEVKİNDEN ÖNCEKİ ŐEKLİNİN	
DEĞERLENDİRİLMESİ.....	386
1. Genel Olarak	386
2. 2008 Tarihli Tasarı ve Tasarı'nın TBMM'ye	
Sevkinden Önceki Őeklinin Bazı Maddelerinin	
Esas Bakımından Değerlendirilmesi.....	387
3. 2008 Tasarısı'nın 2011 Yılında KanunlaŐması	
AŐamasındaki Durumu.....	399
III. DÜNYADAKİ GELİŞMELER ÇERÇEVESİNDE	
TEMEL ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	404
A. BAZI SOMUT ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	404
1. Yargılamanın Gecikmesine Karşı Alınabilecek	
Önlemler	404
2. Mahkemeler Teşkilatı İle İlgili Olarak Alınması	
Gereken Önlemler.....	406

3. Yargı Görevlileriyle İle İlgili Olarak Alınması Gereken Önlemler.....	408
4. Dava Sayısının ve İş Yükünün Azaltılması ve Mahkemelerin Verimliliğinin Artırılmasına İlişkin Önlemler	412
5. Meslekî Etkinliğin Artırılması Bakımından Hukukçuların Yetiştirilmesi Hakkında Öneriler.....	415
B. HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNU'NDA YERALMASININ YARARLI OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN HUSUSLARA İLİŞKİN ÖNERİLER.....	416
1. Küçük Talepler Yargılama Usûlü.....	417
2. Yargılamanın Daha İyi İşleyebilmesine İlişkin Öneriler	417
3. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları	421
4. Tahkim	422
SONUÇ	423
KAYNAKÇA	435